

**«Ղեկավարի ուսումնասիրություն» (Case study) մեթոդի կիրառումը
զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում**

Միսնյան Նարինե

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2026.1hs-202>

Հանգուցային բառեր. դասավանդման մեթոդ, իրավիճակային վերլուծություն, ինտե-րակտիվ մեթոդ, զբոսաշրջություն, բարձրագույն կրթություն

Նախաբան

Ժամանակակից հասարակության դինամիկ փոփոխություններն անհատին դնում են ընտրության առջև. ձեռք բերել նոր հմտություններ՝ արագ փոփոխվող պայմաններին ի պատասխան, կամ հանդիպել անձնական և մասնագիտական խոչընդոտների: Այս մարտահրավերն առավել արդիական է մասնագիտական ոլորտում, որտեղ արդյունավետ և հիմնավորված որոշումներ կայացնելու կարողությունը որոշիչ դեր ունի մասնագիտական առաջընթացում:

Զբոսաշրջության ոլորտում նույնպես, տարբեր իրավիճակներում արագ և ճշգրիտ կողմնորոշվելու համար, մասնագետից պահանջվում են որոշակի հմտությունների և կարողությունների առկայություն. վերլուծական և քննադատական մտածողություն, սեղմ ժամկետում ստեղծված իրավիճակից ռազմոնալ ելք գտնելու կարողություն, միջանձնային շփման հմտություն և այլն:

Նախկինում այդ որակները ձևավորվում էին մասնագիտական գործունեության ընթացքում: Այնուամենայնիվ, ժամանակակից հասարակության զարգացման տեմպերը պահանջում են, որ անհատն անհրաժեշտ գործնական հմտություններին տիրապետի արդեն ուսումնական գործընթացի ավարտին:

Սույն հետազոտության արդիականությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ դասավանդման ավանդական մեթոդները հաճախ բավարար չեն աշխատաշուկայի ժամանակակից մարտահրավերներին արձագանքելու համար, ինչն առաջացնում է ինտերակտիվ մեթոդների կիրառման անհրաժեշտություն, հատկապես զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում: Ինտերակտիվ մեթոդներից է «ղեկավարի ուսումնասիրություն» (case study) մեթոդը, որը ձևավորում և զարգացնում է քննադատական մտածողություն, հաղորդակցվելու և մի շարք այլ հմտություններ՝ ապահովելով ուսանողների ապագա մասնագիտական արդյունավետ գործունեությունը:

Հոդվածի նպատակն է հիմնավորել «ղեկավարի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառման արդյունավետությունը զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում:

Նպատակով պայմանավորված՝ առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները.

- վերլուծել «ղեկավարի ուսումնասիրություն» մեթոդի տեսական հիմքերը,
- համեմատական վերլուծության ենթարկել դասավանդման ինտերակտիվ և ավանդական մեթոդները (դասախոսություն, սեմինար)՝ բացահայտելով «ղեկավարի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառման առավելություններն ու սահմանափակումները,
- մշակել և փորձարկել «ղեկավարի ուսումնասիրություն» մեթոդի օրինակ՝ կիրառելով «Կայուն զբոսաշրջություն և ղեկավարի կառավարում» դասընթացի ընթացքում,
- չափել մշակված օրինակի արդյունավետությունը զբոսաշրջության մասնագիտական դասընթացում՝ հիմնավորելով մեթոդի կիրառման նպատակահարմարությունը:

Հետազոտության նորույթն այն է, որ հոդվածում համատեղվում են «ղեկավարի ուսումնա-

սիրություն» մեթոդի տեսական հիմքերը և զբոսաշրջության բուհական կրթության մեջ դրա կիրառման գործնական առաջարկը:

Հոդվածում օգտագործվել են մասնագիտական գրականության, փաստաթղթերի ուսումնասիրության, համեմատական վերլուծության մեթոդները, ինչպես նաև հարցման մեթոդով դուրս են բերվել «դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառման արդյունավետության առանցքային գործոնները:

Հոդվածը տեսական մակարդակում համալրում է դասավանդման մեթոդների վերաբերյալ մասնագիտական գիտական նյութերի շարքը: Գործնական մակարդակում առաջարկում է մեթոդի կիրառման օրինակ, որը կարող է գործարկվել զբոսաշրջության կրթական գործընթացում:

«Դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդի ձևավորման փուլերը

«Դեպքի ուսումնասիրություն» (Case study) մեթոդի կիրառման առաջին փաստաթղթավորված օրինակները վերաբերում են Հարվարդի համալսարանի իրավաբանական դպրոցի 1870-ական թվականների կրթական գործընթացին, առավել համակարգված այն կիրառվել է 1920-1921 թվականներին Հարվարդի բիզնես դպրոցի կրթական ծրագրերում [1]: Մեթոդն այդ շրջանում դիտարկվում էր որպես դասախոսությունների լրացում՝ գործարար ոլորտի կոնկրետ խնդիրների վերաբերյալ վերլուծությունների, քննարկումների ձևով:

Ժամանակի ընթացքում մեթոդը տարածում գտավ ոչ միայն ԱՄՆ-ի, այլև Եվրոպայի, Ասիայի առաջատար կրթական հաստատություններում: 20-րդ դարի կեսերին այն արդեն կիրառվում էր տնտեսագիտության, կառավարման, բժշկության և սոցիալական գիտությունների դասավանդման գործընթացում [10]:

Ընդունված է տարբերակել «դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառման երկու դասական մոտեցում՝ Հարվարդի (ամերիկյան) և Մանչեսթերի (եվրոպական): Ամերիկյան մոտեցումը խրախուսում է գտնել խնդրի միակ ճիշտ լուծումը, մինչդեռ Եվրոպականը կենտրոնանում է խնդրի բոլոր հնարավոր լուծումները գտնելու, հավանական տարբերակների տարատեսակությունը ընդգծելու վրա [2]:

Մեթոդը հիմնվում է իրական դեպքերի կամ հորինված, մտացածին, սակայն իրատեսական իրավիճակների վրա [6]: Սույն հոդվածում այդ իրավիճակներին վերաբերող կրթական փաթեթները կանվանվեն «դեպք»:

Խմբավորելով հետազոտողների տեսակետները մեթոդի կիրառման արդյունքների վերաբերյալ՝ ստացել ենք հետևյալ պատկերը.

- նպաստում է վերլուծական, քննադատական և ստեղծագործ մտածողության զարգացմանը [3, 8],
- համատեղում է տեսությունն ու պրակտիկան կրթական առաջադրանքներում՝ ամրապնդելով դրանց կապը [8, 5],
- համակողմանի է դարձնում մասնագիտական ոլորտի վերաբերյալ տեսական գիտելիքները կոնկրետ իրավիճակների վերլուծության միջոցով [5],
- մասնագիտական իրավիճակների մոդելավորման միջոցով թույլ է տալիս ապագա մասնագետներին ոչ միայն լուծել խնդիրը, այլ նաև կանխատեսել իրավիճակի հետագա զարգացումը [9],
- զարգացնում է որոշում կայացնելու, վճռական գործելու հմտությունները և կարողությունները [3],
- բարելավում է քննարկելու, գեկույցներ պատրաստելու և ներկայացնելու, թիմային արդյունավետ համագործակցության հմտությունները [7, 3]:

Ամփոփելով նշենք, որ «դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին իրականացնել համակողմանի վերլուծություններ և քննարկումներ՝

անդրադառնալով ոլորտի տարբեր խնդիրներին, ինչպիսիք են ճգնաժամերի կառավարումը (քաղաքական անկայունություն, բնական աղետներ, համավարակներ), կայուն զբոսաշրջության ռազմավարությունները, մարքեթինգը և այլն [4]:

«Ղեկավարող ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառումը զբոսաշրջության մասնագիտական դասընթացներում. առավելությունների և սահմանափակումների վերլուծություն

Զբոսաշրջությունը ներառում է տնտեսագիտության, մշակույթի, էկոլոգիայի, կառավարման և այլ ոլորտների տարրեր, որով էլ պայմանավորվում է միջգիտակարգային մոտեցման անհրաժեշտությունը այս մասնագիտության կրթական ծրագրերի մշակման և կազմակերպման գործընթացում: Զբոսաշրջության բուհական կրթությունը պարբերաբար բարեփոխվում է, որի հիմքում ընկած են աշխատաշուկայի նոր պահանջներն ու կրթական նոր մոտեցումները: Հատկապես կարևորվում է դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների կիրառումը, մասնավորապես «ղեկավարող ուսումնասիրություն» մեթոդը [10]:

Սույն հետազոտության շրջանակում ուսումնասիրվել են Վ. Բրյուսովի անվան պետական համալսարանի (ԲՊՀ) «Զբոսաշրջություն» մասնագիտության կրթական ծրագրի առարկայական նկարագրերը, ուսումնամեթոդական նյութերը, անցկացվել է հարցազրույց դասախոսների շրջանում (տասնհինգ մասնագետ): Հարցերը միաված էին մեթոդի կիրառման պայմանների, առանձնահատկությունների բացահայտմանը և արդյունավետության հիմնավորմանը:

Ամփոփելով ուսումնասիրության և հարցազրույցների արդյունքները՝ հարկ է նշել, որ մեթոդը կիրառվում է նշված կրթական ծրագրի գրեթե բոլոր մասնագիտական դասընթացներում (մոտ 84 %): Հատկանշական է, որ այն դասընթացները, որոնց վերջնարդյունքներում առկա է հաշվողական, ֆինանսական, կառավարչական հմտությունների, կարողությունների զարգացումը, հիմնականում կիրառվում են այնպիսի «ղեկավարող», որոնցում նկարագրվում է մտացածին իրավիճակ՝ չգործող կազմակերպություն, հնարավոր ֆինանսական խնդիրներ և այլն: Առաջադրվող իրավիճակներն իրատեսական են. կարող են ոլորտում հանդիպել ապագա մասնագետին, սակայն, հաշվի առնելով ֆինանսական և այլ տվյալների գաղտնիությունը, «ղեկավարող» կոնկրետ որևէ կազմակերպության առնչվող փաստ չի նշվում:

Ի հակադրություն դրանց՝ այն դասընթացները, որոնց վերջնարդյունքներում գերակշռում են զբոսաշրջային արդյունք ձևավորելու, զբոսաշրջային ծառայություններ մատուցելու հմտությունների և կարողությունների զարգացումը, առաջարկվող «ղեկավարող» իրական են: Այս տարբերակում էլ կարող ենք հանդիպել կազմակերպությունների կամ մասնագետների անունների փոփոխության՝ մասնագիտական էթիկայի պահանջներից ելնելով:

Բոլոր դեպքերում մեթոդը կիրառելիս հաշվի են առնվում ուսանողների տեսական գիտելիքների մակարդակը, վերլուծական աշխատանքներ, զեկույցներ պատրաստելու կարողությունը և մի շարք այլ գործոններ:

Զբոսաշրջության մասնագիտական դասընթացներում «ղեկավարող ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառման օրինակների վերլուծությունը հնարավորություն է տալիս բացահայտելու մեթոդի մի շարք առանցքային առավելություններ և սահմանափակումներ, որոնք համակարգված ներկայացված են ստորև.

Մեթոդի կիրառման առավելությունները զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում

Կիրառական ուղղվածություն. Ի տարբերություն տեսական նյութի պասիվ յուրացման՝ այս մեթոդը ուսանողներին «տեղակայում» է ռեալ կամ մոդելավորված պրոֆեսիոնալ իրավիճակներում՝ նպաստելով մասնագիտական կարողունակությունների ձևավորմանը և զարգացմանը:

Քննադատական և վերլուծական մտածողության զարգացում. մինչ դասախոսությունները, սեմինարները կենտրոնանում են տեսական նյութի յուրացման և կրկնության վրա, «դեպքի» վերլուծությունը պահանջում է տեղեկության համադրում, համեմատություն, այլընտրանքային տարբերակների գնահատում և փաստարկված ընտրություն՝ խթանելով մտածողության գործընթացները:

Դասապրոցեսին ներգրավվածության բարձր մակարդակ. որպես կանոն, «դեպքի» հետ աշխատանքն ուսանողների մոտ առաջացնում է ավելի մեծ հետաքրքրություն և մոտիվացիա, քան ավանդական դասախոսությունները: Խմբային քննարկումների և բանավեճերի միջոցով ուսանողները դառնում են գիտելիքի ակտիվ «ստեղծողներ», այլ ոչ թե պասիվ «սպառողներ»:

Հաղորդակցական և թիմային աշխատանքի հմտությունների ձևավորում. դեպքերի քննարկումը զարգացնում է գաղափարների հստակ ձևակերպման, հանրային ելույթների և կառուցողական բանավեճի կարողություն, ինչն առանցքային է զբոսաշրջության ոլորտի մասնագետների համար:

Մեթոդի կիրառման սահմանափակումները զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում

Ժամանակային և կազմակերպչական ռեսուրսների անհրաժեշտություն. մեկ «դեպքի» մշակումն ու իրագործումը զգալիորեն ավելի շատ ժամանակ և կազմակերպչական ռեսուրսներ է պահանջում, քան ավանդական դասախոսությունը, ինչը հանգեցնում է դասավանդողի ծանրաբեռնվածության աճին:

Դասավանդողի դերի վերափոխման անհրաժեշտություն. մեթոդի կիրառումը պահանջում է, որ դասավանդողը դառնա կրթական գործընթացի համակարգող և մոդերատոր՝ հեռանալով «տեղեկատուի» ավանդական դերից: Այս վերափոխումը պահանջում է մասնագիտական պատրաստվածություն՝ խմբային աշխատանքը կազմակերպելու, քննարկումներն արդյունավետ կառավարելու և վերլուծական եզրակացությունների հանգեցնելու համար:

Ոչ համակարգված գիտելիքների ձևավորման վտանգ. մեթոդի «մեկուսացված» կիրառումը, առանց նախնական տեսական հիմքի յուրացման, կարող է հանգեցնել ուսանողների մոտ մակերեսային և ոչ համակարգված գիտելիքների ձևավորմանը: Ավանդական դասախոսությունն ապահովում է հիմնարար տեսության կառուցվածքային և հստակ յուրացում, որը հանդես է գալիս որպես նյութի ընկալման անհրաժեշտ նախապայման:

Սուբյեկտիվ գնահատման վտանգ. «դեպքի» վերլուծության արդյունքների գնահատումը, ի տարբերություն թեստերի կամ բանավոր հարցման, ենթակա է սուբյեկտիվության, հատկապես այն դեպքերում, երբ բացակայում են գնահատման նախապես մշակված հստակ չափանիշները:

Համեմատական վերլուծության արդյունքները հաստատում են, որ «դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդը պետք է դիտարկել ոչ թե որպես ավանդական մեթոդների փոխարինում, այլ որպես դրանց օրգանական լրացում: Մեթոդի առավելագույն արդյունավետությունն ապահովվում է ինտեգրված մոտեցմամբ, որի շրջանակում դասախոսությունը հանդես է գալիս որպես հիմնարար տեսական հիմքի աղբյուր, սեմինարը՝ որպես գիտելիքների ամրապնդման մեխանիզմ, իսկ «դեպքի» ուսումնասիրությունը ստեղծում է գործնական կոնտեքստ՝ ձեռք բերված կարողունակությունների կիրառման և զարգացման համար:

Մեթոդի կիրառումը «Կայուն զբոսաշրջություն և դեստինացիայի կառավարում» դասընթացում

Որպես մեթոդի կիրառման օրինակ, ներկայացվում է «Կայուն զբոսաշրջություն և դես-

տինացիայի կառավարում» դասընթացի համար կազմված «դեպքը», որը մշակվել է դասընթացի վերջնարդյունքներին համապատասխան: Փորձարկումը իրականացվել է ԲԴՀ «Զբոսաշրջություն» մասնագիտության 3-րդ կուրսում (34 ուսանող):

Հետազոտության համար ընտրվել է թեմա՝ «Կայուն զբոսաշրջության զարգացման մարտահրավերները Հայաստանի Հանրապետության մարզերում»: Թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ այն բազմաբովանդակ է և ընդգրկում է «Դեստինացիայի կառավարում. շահառուների ներգրավվածություն և ռեսուրսների կայուն օգտագործում», «Կայուն զբոսաշրջության պլանավորում. տնտեսական, բնապահպանական և սոցիալ-մշակութային հավասարակշռություն» և այլ ենթաթեմաներ:

Ընտրված թեմայի շրջանակում սահմանվել է հետևյալ նպատակը՝ բացահայտել ՀՀ մարզերում զբոսաշրջության կայուն զարգացման մարտահրավերները՝ քննելով շահառուների ակտիվ մասնակցության և ռեսուրսների կայուն օգտագործման համատեղման խոչընդոտներն ու հնարավորությունները:

Նպատակով պայմանավորված առաջադրվել են հետևյալ խնդիրները՝

- կատարել շահառուների քարտեզագրում (stakeholder mapping),
- ներկայացնել ՀՀ մարզերի (յուրաքանչյուր խումբ մեկ մարզի) զբոսաշրջային ռեսուրսները,
- վերլուծել ռեսուրսների կայուն կառավարման գործիքները,
- քննել հիմնական շահառուների (տեղական համայնք, զբոսաշրջային օպերատորներ, տեղական ինքնակառավարման մարմին, հասարակական կազմակերպություններ) շահերի համընկնումներն ու հակադրությունները,
- բացահայտել ռեսուրսների կայուն կառավարման մարտահրավերները, ինչպես նաև շահառուների համագործակցությունը խթանող մեխանիզմները (հանրային լուսմներ, համատեղ խորհուրդներ և այլն):

Ձևավորվել են 3-4 հոգանոց աշխատանքային խմբեր, որոնցից յուրաքանչյուրի համար նախատեսվել է Հայաստանի Հանրապետության կոնկրետ մարզում առկա հիմնախնդրին վերաբերող «դեպք»: Նման տարանջատումը հնարավորություն է տվել խուսափել աշխատանքների կրկնությունից, ապահովել դրանց համապարփակությունը և ամփոփիչ քննարկման ընթացքում վերլուծել հանրապետության բոլոր մարզերում առկա խնդիրները:

Դասավանդողը ներկայացրել է բարդության մակարդակով ուսանողների պատրաստվածությանը համապատասխան մշակված «դեպքեր», դրանցից յուրաքանչյուրի նկարագրությունը, նպատակը, խնդիրները և արդյունքների գնահատման չափանիշները: Բոլոր խմբերին տրամադրվել են թեմային առնչվող նյութեր, ներառյալ գիտական գրականությունը, հոդվածները, պաշտոնական փաստաթղթերը և այլ աղբյուրներ:

Մասնակիցները սահմանված ժամկետում (տվյալ դեպքում՝ երկու շաբաթ) ուսումնասիրել են տրված փաստաթղթային փաթեթը, համակողմանիորեն վերլուծել խնդիրը, այնուհետև մշակել լուծում-առաջարկներ՝ հաշվի առնելով իրենց ուսումնասիրած մարզում զբոսաշրջության կայուն զարգացման հնարավորությունները: Վերլուծության արդյունքներն ամփոփվել են երեքից հինգ էջանոց փաստաթղթում, քննարկմանը ներկայացվել գեկույցի տեսքով:

Եզրափակիչ փուլում ամփոփվել են կատարված աշխատանքների արդյունքները, գնահատվել է ներկայացված լուծումների արդյունավետությունը, նաև՝ ընդհանրացվել ուսումնական նյութը և հիմնական եզրակացությունները: Այս փուլում կարևորվել է թվացյալ միևնույն խնդրին, տվյալ մարզի ռեսուրսների և ենթակառուցվածքների առանձնահատկություններով պայմանավորված, այլ լուծում առաջադրելու ունակությունը:

Գնահատման հիմնական չափանիշներ են սահմանվել առաջադրված խնդիրների հա-

մապարփակ վերլուծությունը, եզրակացությունների հիմնավորվածությունը, հիմնախնդրի լուծման առաջարկվող տարբերակների իրագործելիությունը, քննարկումներին ակտիվ մասնակցությունը:

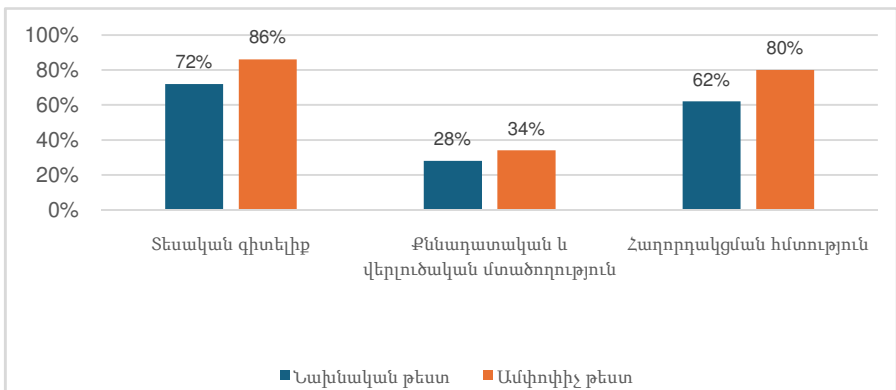
Մեթոդի կիրառման արդյունավետությունը չափվել է ուսանողների գիտելիքների նախնական և եզրափակիչ թեստավորման արդյունքների համեմատությամբ:

Հետազոտության մեթոդաբանությունը ներառել է գիտելիքների և հմտությունների գնահատման բազմաբնույթ մոտեցում: Տեսական պատրաստվածությունը, ինչպես նաև քննադատական և վերլուծական մտածողությունը գնահատվել են կիսափակ և փակ հարցերի միջոցով: Ի հավելումն այդ օբյեկտիվ չափումների, հաղորդակցման հմտությունների դինամիկան բացահայտվել է ուսանողների ինքնագնահատման միջոցով: Ըստ այդմ հարցերը խմբավորվել են երեք բաժիններով:

Հետազոտության արդյունքների ամփոփում

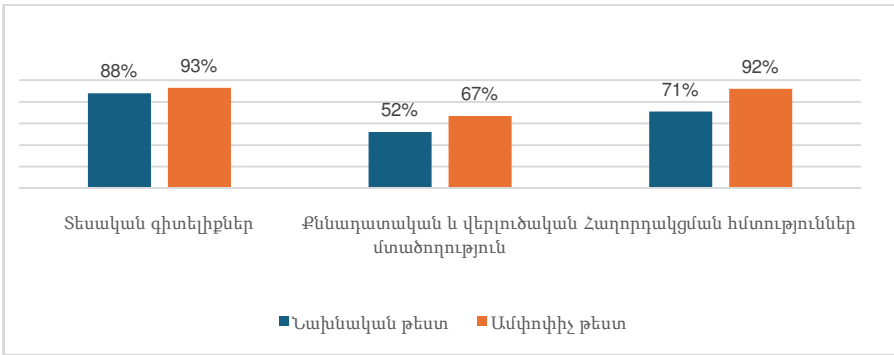
Թեստի արդյունքները վերլուծվել են՝ հաշվի առնելով ուսանողների նախնական թեստավորման վարկանիշային գնահատականները, առանձնացվել է երկու խումբ՝ ըստ ԲՊՀ գնահատման սանդղակի 60-84,9 և 85-100 վարկանիշային գնահատական (ՎԳ) ստացած ուսանողներ:

Նախնական թեստավորման արդյունքում 60-84.9 վարկանիշային գնահատական (ՎԳ) ստացած ուսանողների մոտ, ըստ ամփոփիչ թեստավորման տվյալների, առավել բարելավվել են տեսական գիտելիքները (14 %) և հաղորդակցման հմտությունները (18 %), մինչդեռ քննադատական և վերլուծական մտածողությանը վերաբերող հարցաշարում ունենք 6 % դրական տեղաշարժ (գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. Թեստերի արդյունքների ամփոփում (նախնական թեստավորման արդյունքում 60-84.9 ՎԳ ստացած ուսանողներ)

Նախնական թեստավորման արդյունքում 85-100 վարկանիշային գնահատական ստացած ուսանողների թեստերի արդյունքների վերլուծությունը արձանագրել է հետևյալ ցուցանիշները: Այսպես, ամփոփիչ թեստավորման ընթացքում տեսական գիտելիքների յուրացման մակարդակում դիտվել է 5 % դրական տեղաշարժ, վերլուծական հմտությունների բարելավումը կազմել է 15 %, հաղորդակցման հմտություններինը՝ 21 % (գծապատկեր 2):

**Գծապատկեր 2. Թեստերի արդյունքների ամփոփում
(նախնական թեստավորման արդյունքում 85-100 ՎԳ ստացած ուսանողներ)**

Առաջին խմբի (60-84,9 ՎԳ) տեսական բաժնում արձանագրված դրական փոփոխությունը հիմնականում պայմանավորված է վերլուծական աշխատանքի և քննարկումների ընթացքում տեսական նյութին անդրադառնալու հանգամանքով: Մյուս ցուցանիշների առումով նման արդյունքը պայմանավորում ենք մեթոդի կիրառման առավելություններով: Տեսական գիտելիքների բավարար մակարդակը թույլ կտար ուսանողներին առավել ակտիվ ներգրավվել վերլուծական աշխատանքներին և քննարկումներին, ինչը հաստատում է տեսական նախապատրաստվածության կարևորությունը մեթոդի հաջող կիրառման համար:

Ի հակադրություն՝ երկրորդ խմբում (85-100ՎԳ) նկատվել է տեսական հատվածի թեև դրական, բայց ավելի համեստ տեղաշարժ, որի նշանակալիությունը պայմանավորված է սկզբնական բարձր արդյունքների կայունությամբ և թեև փոքր, բայց աճով: Այս խմբի վերլուծական և քննադատական մտածողության ցուցանիշների բարելավումը հաստատում է մեթոդի դրական ազդեցությունը նաև բարձր պատրաստվածություն ունեցող ուսանողների հետ աշխատանքում:

Հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը հաստատում է, որ զբոսաշրջության բուհական դասընթացներում «դեպքի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառումը բարելավում է ուսանողների պատրաստվածությունը: Ստացված տվյալները վկայում են տեսական գիտելիքների խորացման, վերլուծական մտածողության և հաղորդակցական կարողությունների զարգացման մասին, ինչը հիմնավորում է մեթոդի կիրառման արդյունավետությունը՝ անկախ ուսանողների նախնական պատրաստվածության մակարդակից:

Մասնավորապես, մեթոդը նպաստում է տերմինաբանության գործնական յուրացմանը քննարկումների միջոցով, զարգացնում է փաստերի համադրման և հարցադրումներ ձևակերպելու ունակությունը, ինչպես նաև խթանում բանավոր հաղորդակցությունն ու թիմային աշխատանքը: Մեթոդի ճկունությունը, որն ընդգրկում է մտագրոհի, բանավեճի և դերային խաղի տարրեր, թույլ է տալիս ուսանողներին ակտիվորեն կիրառել տեսական գիտելիքները մասնագիտական համատեքստում՝ ապահովելով գիտելիքների և հմտությունների համալիր զարգացում:

Եզրակացություն

Զբոսաշրջային բուհական կրթության գործընթացում «դեպի ուսումնասիրություն» մեթոդի կիրառումը թույլ է տալիս համադրել տեսական գիտելիքները և գործնական հմտությունները: Մեթոդը նպաստում է դասախոսության ընթացքում ստացած տեսական գիտելիքների համակարգմանը, ամրապնդմանը, քննադատական մտածողության, որոշումներ կայացնելու հմտությունների և համագործակցային կարողությունների զարգացմանը: Հատկապես ընդգծվում է վերլուծություններ կատարելու և դրանք ներկայացնելու կարողությունների զարգացումը:

Միևնույն ժամանակ, մեթոդի հաջող ներդրումը պահանջում է մանրակրկիտ պլանավորում և բավարար ռեսուրսների ապահովում: Հայաստանյան զբոսաշրջային բուհական կրթության գործընթացում «դեպի ուսումնասիրություն» մեթոդի առավել լայն կիրառումը կարող է նպաստել մրցունակ մասնագետների պատրաստմանը:

DOI: <https://doi.org/10.58726/27382915-2026.1hs-202>

Գրականություն

1. Christensen C. Teaching and the Case Method. Boston: Harvard Business School, 1987.
2. Chumak M., Nekrasov S., Hrychanyk N., Prylypko V., & Mykhalchuk V. Applying Case Method in the Training of Future Specialists. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(1), 2022, pp. 235-244. <https://doi.org/10.5430/jct.v11n1p235>
3. Dipuja D., Wahyuni R. Development of Case Method-Based Modules to Enhance Critical Thinking, Creativity, Communication and Collaboration Skills (4Cs) in Disaster Management Students, 2025.
4. Gössling S., Scott D. Hall C. Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 2020, pp. 1–20.
5. Mahdi O. R., Nassar I. A., Almuslamani H. A. The role of using case studies method in improving students' critical thinking skills in higher education. *International Journal of Higher Education*, 9(2), 2020, pp. 297-308.
6. Roszkowska E., Filipowicz-Chomko M. Measuring sustainable development using an extended Hellweg method. *Social Indicators Research*, 2021, pp. 299-322. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02491-9>
7. Thomas G. How to do Your Case Study: A Guide for Students and Researchers. Sage Publications, 2021.
8. Xu C., Wang M., Luo Q., Zhang Y. A Study on Experiential Learning Model of Tourism Management in Higher Education in China: A Case Study of Chongqing Normal University. *Open Journal of Social Sciences*, 2023, pp. 232-242. doi: 10.4236/jss.2023.113016.
9. Wei Y. D., Wu T. J. Research of innovation and entrepreneurship education into professional education. *Journal of Shenyang Institute of Engineering*, 2019, pp. 532-535.
10. Yin R. K. Case Study Research and Applications: Design and Methods (6th ed.). Sage Publications. 2018.

Применение метода «Case study» в университетских курсах по туризму

Симонян Нарине

Резюме

Ключевые слова: метод преподавания, ситуационный анализ, интерактивный метод, туризм, высшее образование

Современная система высшего образования требует постоянной модернизации в соответствии с динамичными изменениями экономики, социальной среды и приоритетов общества. Основная задача университетов – подготовка конкурентоспособных специалистов, способных гибко и оперативно реагировать на требования рынка.

Эффективность образовательного процесса зависит от множества факторов, среди которых важное место занимает правильный выбор методов обучения. Традиционные подходы часто не отвечают современным вызовам, что обуславливает необходимость применения интерактивных методов. Среди них особенно выделяется метод «кейс-стади».

В статье анализируются особенности применения метода «кейс-стади» в профессиональном образовании по туризму. Метод объединяет элементы мозгового штурма, дебатов и геймификации, позволяя студентам применять теоретические знания для анализа реальных профессиональных ситуаций.

Одновременно успешная реализация метода требует тщательного планирования и обеспечения необходимых ресурсов. Более широкое внедрение «кейс-стади» в туристическом образовании Армении может повысить качество подготовки специалистов и их конкурентоспособность на рынке труда.

The Use of the “Case Study” Method in University Tourism Courses

Simonyan Narine

Summary

Key words: teaching method, situational analysis, interactive method, tourism, higher education

Modern higher education requires continuous adaptation to the dynamic changes in the economic, social, and professional priorities. A key task of universities is to train specialists capable of responding flexibly and effectively to evolving industry demands.

The effectiveness of the educational process depends on multiple factors, among which the selection of appropriate teaching methods is crucial. Traditional methods often fail to meet the challenges of modern vocational training, highlighting the importance of interactive approaches. Among these, the “case study” method has proven particularly effective in tourism education.

This article examines the application of the “case study” method in university tourism programs. Combining elements of brainstorming, debates, and gamification, the method allows students to apply theoretical knowledge to analyze real professional scenarios, develop critical thinking, and improve decision-making skills.

Successful implementation requires careful planning, structured guidance, and adequate resources. Expanding the use of the “case study” method in Armenian higher education can enhance the practical training of students, better preparing them for professional challenges and increasing their competitiveness in the tourism sector.

Ներկայացվել է 12. 10. 2025 թ.

Գրախոսվել է 02. 11. 2025 թ.

Ընդունվել է տպագրության 27. 05. 2026 թ.